

Gemeente Haarlem,
t.a.v. burgemeester en wethouders, leden van de gemeenteraad en leden van de commissie beheer
Postbus 411, 2003 PB HAARLEM

Haarlem, 27 april 2024

Betreft: Reactie op beantwoording raadsadres Windturbines op Schoteroog en milieu- en gezondheidsrisico door Bisfenol-A

Geachte leden van de gemeenteraad en leden van de commissie beheer,

Aanleiding

Er is door ons een raadsadres naar de gemeente Haarlem gestuurd ¹. Vanuit de gemeente is hier een reactie op gegeven en zijn de vragen beantwoord die in het raadsadres gesteld waren ².

De beantwoording van de gemeente is aanleiding voor ons om hier een reactie op te willen geven.

Wat lezen wij in de reactie van de gemeente?

Onze vragen gingen niet alleen over “de stilstaande windmolens”

De gemeente stelt in haar brief dat wij vragen gestuurd hebben “omtrekt fijnstof in verband met de stilstaande windmolens op Schoteroog”.

- Ons raadsadres ging niet alleen over de stilstaande windmolens maar juist over de effecten van uitstoot van de geplande windturbines op Schoteroog. Die vormen, als het project gerealiseerd gaat worden, een nog veel groter risico voor de gezondheid en het milieu.

Eigen handelen van de gemeente baseren op uitspraken van de Minister

De gemeente refereert in haar reactie aan uitspraken van de Minister VWS in 2022 naar aanleiding van vragen door kamerlid Van Haga. En refereert aan de QuickScan van het RIVM naar de emissies van chemische stoffen bij windturbines op land, hetgeen de constatering van de minister zou bevestigen. En op deze inzichten baseert u uw beantwoording van de door ons gestelde vragen.

- Duidelijk is dat erkend wordt dat Bisfenol-A tot de groep van Zeer Zorgwekkende Stoffen behoort.
- Ook is duidelijk dat RIVM aangeeft geen volledig overzicht te hebben van toegepaste stoffen bij windturbines en zij ook geen gedegen en (wetenschappelijk) onderbouwd onderzoek gedaan heeft naar de toepassing, de mate van uitstoot (al dan niet in de vorm van verspreiding van microplastics) en de risico's van Bisfenol-A.
- Het is onduidelijk welke “constatering van de minister bevestigd” wordt. Dat de minister Bisfenol-A als ZZS ziet? Dat de minister het risico met uitstoot van Bisfenol-A wel wil nemen, op basis van literatuuronderzoek en het uitvoeren van een QuickScan door RIVM?

Kanttekeningen bij de constatering van de gemeente

In ons raadsadres is relevante informatie opgenomen die scherpe kanttekeningen plaatst bij de constatering die u als gemeente onderschrijft, namelijk dat de uitstoot en daarmee het risico erg beperkt is. In uw beantwoording ontbreken op cruciale plaatsen onderbouwingen met bronverwijzingen ³.

Aanvullend op de informatie die in ons raadsadres opgenomen is, willen we nogmaals een aantal zaken onder de aandacht brengen:

- Op <https://www.rivm.nl/bisfenol-a-bpa> is aangegeven dat de informatie nog aangepast moet worden nu de EFSA de Europese norm in april 2023 heeft aangepast. Daarmee draagt het RIVM nu al gedurende langere tijd verouderde informatie uit over Bisfenol-A. Ook de door de Gezondheidsraad en GGD gehanteerde normen voldoen hier nog niet aan ⁴, maar worden wel door de windturbine-sector gebruikt als referentie.

¹ Raadsadres Windturbines op Schoteroog en milieu- en gezondheidsrisico's door Bisfenol-A (21-12-2023)

² Reactie op vragen over Bisfenol-A bij windmolens Schoteroog (3-4-2024 kenmerk PCM/2024/0221831)

³ In de beantwoording wordt bijvoorbeeld gesteld dat “In het eindproduct kan een kleine hoeveelheid niet-omgezette BPA aanwezig blijven. Deze overgebleven hoeveelheid BPA verschilt per product, maar ligt in de orde grootte van 0,001 tot 0,01%. Dit is beduidend lager dan de 30–40% BPA die in de vraag wordt genoemd”. Waar dit op gebaseerd is blijft onduidelijk.

⁴ Gezondheidsraad en GGD hanteren nu nog een norm die ong. 600.000 keer meer uitstoot van BFA toestaat, dan EFSA sinds 2023 aangeeft.

- Het RIVM heeft QuickScans uitgevoerd naar risico's van chemische stoffen en plastic deeltjes bij windturbines op zee ⁵. Hierin wordt aangegeven dat er uitstoot plaatsvindt ⁶, de genoemde marges van deze uitstoot geven aan dat er nauwelijks een risico-inschatting te maken is. En er wordt aangegeven dat er nog veel kennis ontbreekt, en heel logisch wordt vervolgonderzoek noodzakelijk geacht voor m.n. risico-inschatting, zowel tijdens de exploitatiefase als tijdens omgang en recycling van windturbinebladen bij einde levensduur. Dit zal bij uitstoot van windturbines op land niet anders zijn. Alleen hebben we het dan over risico's voor de gezondheid van mensen, naast die voor het milieu: er wonen 18 miljoen mensen en er staan momenteel bijna 3000 windturbines op land.
- Tot slot een recent artikel van Follow the Money over de situatie met de afvalwaterzuiveringen in Nederland ⁷. Hierin wordt gesteld dat de afvalwaterzuiveringen helemaal niet geschikt zijn om PEP, PFAS en microplastic (waaronder epoxyhars met Bisfenol A) te zuiveren. Een waar schrikbeeld voor de kwaliteit van oppervlakte- en drinkwater.

Een gemeente die concludeert niet (preventief) te hoeven handelen

In de reactie van de gemeente staat (citaat) "Concluderend is het ambtelijk advies dat er op dit moment geen gevaar voor het milieu en de volksgezondheid is, dat acties van de gemeente noodzaakt".

- Als deze conclusie betrekking heeft op de bestaande situatie met stilstaande windmolens op Schoterroog dan is dat nog enigszins te begrijpen. Als de conclusie gaat over de situatie die na het realiseren van plannen met grotere windturbines gaat ontstaan, is de reactie uitermate teleurstellend en verontrustend.
- Teleurstellend en verontrustend omdat de gemeente dan de zorgplicht en het voorzorgbeginsel conform Europese en landelijke wetgeving ⁸ negeert als het gaat om de gezondheid van haar bewoners/inwoners.
- Ook teleurstellend en verontrustend omdat de gemeente in haar Omgevingsvisie 2045 ⁹ aangeeft dat zij kiest voor het beperken van milieu- en gezondheidseffecten. Maar in uw reactie geeft u geen invulling aan deze verdiepende uitspraak.
- In de beantwoording van de gemeente op de vragen wordt duidelijk dat van enig preventief handelen door gemeente geen sprake is. De teneur is "we wachten wel af en mocht er iets fout gaan, dan zien we dan wel wat we gaan doen". Ter illustratie:

- vraag 5: Wilt u in het vergunningsproces erop toezien dat de initiatiefnemers van de (tweedehands) windturbines aantonen dat de uitstoot van Bisfenol-A gedurende de exploitatiefase aan de Europese normen voldoet?

Antwoord: "In het vergunningsproces zal een overzicht van de toe te passen materialen (inclusiefs coatings) in de mast en wieken worden gevraagd".

Ons beeld: U bent blijkbaar van mening dat een overzicht van de toe te passen materialen (incl coatings) in de mast en wieken afdoende is.... om aan te tonen dat de initiatiefnemer aan de Europese norm voldoet?

- Vraag 6: Bent u bereid om ter borging hiervan periodiek onderzoeken te laten uitvoeren naar de feitelijke uitstoot en verspreiding van Bisfenol-A in de omgeving van deze windturbines? En zo nodig passende maatregelen te treffen?
- Antwoord: "Voor genoemde evaluaties geven geen aanleiding op voorhand controlemetingen in te plannen of op te leggen voor Bisfenol-A".
- Ons beeld: U bent blijkbaar van mening dat er voor het risico van uitstoot (Bisfenol-A) geen controlemetingen nodig zijn. Terwijl RVM aangeeft dat het risico op dit moment niet goed in te schatten is en er vervolgonderzoek nodig is!

⁵ Zie - https://www.rivm.nl/sites/default/files/2022-06/Chemische_stoffen_bij_windturbines_op_zee_TG.pdf . Daarnaast RIVM briefrapporten 2022-0241 en 0200-0235

⁶ In RIVM rapport 2022-0235 (Quick Scan -onderzoek) wordt gesteld 3,1 gram tot 14 kg microplastics windturbine per jaar.

⁷ <https://www.ftm.nl/artikelen/rioolwaterzuivering-houdt-medicijnresten-en-pfas-niet-tegen?share=ulV5A19Mu4bHD9YBSsJMhS1NkRob4y%2BIAuettXT5laAMEUI4Irulkzk%2Fpeyvo%3D>

⁸ "Het voorzorgbeginsel houdt in dat bedrijven en overheden maatregelen nemen wanneer er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat activiteiten negatieve gevolgen kunnen hebben voor het milieu of de gezondheid. Het gaat om activiteiten waarbij de beschikbare wetenschappelijke gegevens wel indicaties geven voor een risico, maar nog onvoldoende wetenschappelijk bewijs beschikbaar is over de aard of omvang van een risico" aldus <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/voorzorg/> en artikel 1.6 van de omgevingswet.

⁹ Zie Omgevingsvisie 2045 - blz 112 - <https://haarlem.nl/sites/default/files/2022-06/Omgevingsvisie%20Haarlem%202045.pdf>

Tot slot

De beantwoording door de gemeente Haarlem op ons raadsadres komt over als een gemeente, die zelf geen verantwoordelijkheid wil nemen en zich “verschuilt” achter uitspraken van de Rijksoverheid. Een gemeente die niet (preventief) wil handelen, ook al is dit wettelijk vereist. En niet handelen is strijdig met het zorgvuldigheidsbeginsel van AWB (art 3:2 en 3:46) en met andere wetgeving. Dat de gemeente hiermee juridische risico’s neemt, is blijkbaar acceptabel. Dat de gemeente die zo wil handelen blijkbaar risico’s wil nemen met de gezondheid van mensen en het milieu is stuitend.

Wij vertrouwen er op dat de gemeente haar verantwoordelijkheid neemt.
Overigens behouden wij ons ook in deze alle rechten voor.

Met vriendelijke groet,

Bewonerscommissie Land in Zicht

(Anton Opperman, Jeany Hoogerbrugge, Marc Spanjer, Piet van Rij, Tonny Gutte, Wouter Stolp, Toine van den Dries)

Per email gestuurd

College burgemeester en wethouders via directiesecretariaat@haarlem.nl

Leden van commissie beheer

griffier gemeente Haarlem (griffiebureau@haarlem.nl)

Afdeling project- en contractmanagement t.a.v. mw. M. de Vries (S. Bukman als vervanger) en dhr. M. Plantaz
projecten@haarlem.nl